Cursus Jesaja

(16) Jesaja 52-53

Driebergen, 6 februari 2018

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 52-53

Jesaja 52-53

De laatste twee oproepen; de vierde profetie over de Knecht des Heren

Onderverdeeld:

I. Jes 52:1 – 53:2 (1e les)

II. Jes 53:2–12 (2e les)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 52:1

Zeven oproepen (gebiedende wijs) in Js 51:1–52:12:

(1)-(3) 51:1-8 oproepen van God aan zijn volk

(4) 51:9-16 oproep van de getrouwen aan God (vs9-11)

(5) 51:17-23 oproep van de profeet aan Jeruzalem

Nu: (6) 52:1-10 oproep van de profeet tot Sion

(7) 52:11v oproep van de profeet tot Juda

Vs1 vgl. 51:9 en 17: nu 3^{e} keer ‘Ontwaak!’

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 52:1-6

Vs1v Sion, ‘heilige stad’, breek de banden van de gevangenschap & trek feestkleren aan: geen vreemde zal meer in u komen

Vs3 ‘verkocht’; vgl. 50:2; nu ‘gelost’ (*goël*) zonder geld

Vs4v Israëls aloude vijanden: Egypte & Assur > nu opnieuw ballingschap > daardoor *Gods* naam gelasterd (Rm 2:24) > vs6 Israël zal in de verlossing Gods ‘naam’ leren kennen, d.i. zijn macht én zijn genade

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 52:7-10

Vs7 triomfantelijke terugkeer uit de ballingschap aangekondigd door ‘vreugdeboden’; vgl. Na 1:15; Rm 10:15!

‘Uw God regeert’ = heeft opnieuw zijn koningschap over Israël & alle volken op zich genomen

Vs8v de wachters van Sion zien de stoet aankomen – en daarmee JHWH zelf! > de ruïnes ‘juichen’

Vs10 alle volken zullen Gods ‘heilige arm’ (die tegen hén gericht is) gewaarworden; vgl. bijv. Ez 4:7

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 52:11v

Vs11 laatste van de 7 oproepen: ‘vertrek uit Babel!’ (vgl. 48:20; Zc 2:6) > terug naar het beloofde land

Reden: Babel = onrein!

Geestelijke toepassing (voor ons nu): 2Ko 6:17; Op 18:4

Vs12 dit keer géén haast: vgl. Ex 12:11,39; Dt 16:3

God is zowel hun Gids (of voorhoede) als hun achterhoede (én ‘bezemwagen’, Rasji); vgl. Dt 25:17v (Amalek); Mi 2:13; Jesjoea: Jh 10:4

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 52:13 (a)

Vierde profetie aangaande de lijdende Knecht des Heren (na [1] 42:1-7; [2] 49:1–7; [3] 50:4-11)

Let op verband met voorgaande: vs 12 > 13: Joods: het volk van vs12 is de knecht van vs13; bezwaar:

Vs12 ‘jullie’ > vs13 ‘hij’; bovendien staat de knecht in 53:4-6 duidelijk *tegenover* Israël

Daarom beter: ‘de God van Israël’ leidt het volk (vs12), en Degene die dat doet is ‘mijn knecht’ (vs13; vgl. 53:11)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 52:13 (b)

'De knecht is Israël (zie 49:3)'; maar:

(a) beschrijving zeer persoonlijk (niet collectief);

(b) Knecht staat soms juist *t.o*. Israël: 42:3,6; 49:5; 53:4-6

(c) Israël zondig (53:5v), Knecht niet (vs9b)

(d) De Knecht is een Koning (vs6; 49:6v; 52:13; 53:12), de Israëlieten zijn z'n onderdanen

Toch verband (49:3): *de Messias is het 'ware Zelf' van Israël*, één met het volk

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 52:13v

Vs13 de uiteindelijke verhoging van de Knecht (a.h.w. Fp 2:9-11 genoemd vóór vs6-10): hoog > zeer hoog (vgl. opstanding > hemelvaart & koningschap)

Vs13 *over* de knecht > 14a: ‘u’ (enk!) > 14b,15: ‘hij’

Vs14 nu het lijden (tot ontzetting van velen): ‘misvormd, niet meer menselijk’: vgl. 50:6; 53:3

Zie ook Mt 27:54 (hoofdman bij het kruis)!

N.B. Alles nog steeds óók op Israël van toepassing!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 52:15

Vs15 SV: ‘besprengen’ (HSV: ‘besprenkelen’); Kanttek.: ‘met zijn vergoten bloed’; sommigen hebben zelfs aan de kinderdoop gedacht!

Beter: ‘doen opspringen’ (NBG), nl. in schrik, eerbied of bewondering; maar Targoem: ‘verstrooien’; Ibn Ezra: ‘bloed vergieten’

Vs15b: het nieuwe dat de Knecht tot stand brengt, zal velen doen verstommen (andere versie: Rm 15:21)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53 inleiding (a)

Vs1 wie spreekt/spreken hier (vs1–9)?

- rabbijnen: de Babyloniërs (Ibn Kaspi)
- beter: de profeet (als zich één makend met de getrouwen in Israël): ‘wie gelooft deze wonderbare boodschap aangaande de Knecht?’ Aan wie geopenbaard? Gods kracht wordt geopenbaard aan het ‘overblijfsel’, d.i. degenen in Israël die kunnen & willen zien

Vgl. toepassing in Jh 12:37v; Rm 10:16

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53 inleiding (b)

Vs1 wie spreekt/spreken in dit hoofdstuk?

(1) vs1 de profeet

(2) vs2-6 overblijfsel van Israël (‘ons/onze’)

(3) vs7-9 [‘mijn volk’!] de profeet / de Here?

(4) vs10-11a de profeet

(5) vs11b-12 [‘mijn knecht’] de Here

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53 overzicht

Zeven fasen:

(1) vs2 de *geboorte* van de Knecht

(2) vs3v het *leven* van de Knecht

(3) vs5-7 het *lijden* van de Knecht

(4) vs8 het *sterven* van de Knecht

(5) vs9 de *begrafenis* van de Knecht

(6) vs10 de *opstanding* van de Knecht

(7) vs11v de *verheerlijking* van de Knecht

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:2a

Vs2 nu eerst de vernedering van de Knecht beschreven:

(1) Zijn geboorte

‘loot’: vgl. 11:1,10 beeld van geringheid, maar ook van hoop (voor Israël én de volken; vgl. vs1)

‘dorre aarde’: arme, geringe familie & volk

‘voor zijn aangezicht’: God zag de loot & gaf die kracht! (vgl. 49:1 Gods plan; 50:7a Gods bescherming)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:2b,3a

Vs2v geen Germaanse held!

Geen opvallende uiterlijke schoonheid; vgl. 52:14

Vgl. het contrast in 1Sm 16:6v! Maar toch ook vs12,18

Innerlijke schoonheid: Jh 1:14

(2) Zijn leven op aarde

Van ‘geen schoonheid’ naar regelrechte verachting (vgl. 1 Sm 17:28) > door mensen in de steek gelaten (óf verworpen; vs3b ‘gelaat verbergen’)

Einde 1e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:3

‘Man van smarten’: tijdens zijn hele leven vertrouwd met lijden (N.B. verschil lijden ter wille van de gerechtigheid < > verzoenend lijden: alleen op het kruis; vs5)

‘Vertrouwd [lett. bekend] met ziekte’: niet zélf ziek, maar wel door zieken omringd > vs4 (‘op zich genomen’)

Vs3b-6 N.B. ‘wij, ons’!! D.i. niet de heidenvolken t.o.v. Israël (nergens sprekend ingevoerd), maar Israël t.o.v. de Knecht! (hoewel tot nu alles op Israël toepasbaar!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:4a

‘Onze ziekten/smarten gedragen’: *wanneer?*

- vervulling in Mt 8:17 (tijdens Jesjoea’s *leven*, niet op het kruis); ‘dragen’ = genezen
- geestelijke vervulling op het kruis (‘ziekte’ = zonde; vgl vs5b & 1Pt 2:24!)
- ook letterlijke vervulling op het kruis? (m.a.w. alle ziekten ‘verzoend’? vgl. 33:24) (twistpunt met pinkstertheologen)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:4b

Vs4b ‘wij dachten dat God Hem om zijn *eigen* zonden sloeg’ > principe van de ‘plaatsvervanging’:

- vs4 *onze* ‘ziekten’ op *Hem*
- vs5a Hij om *onze* overtredingen *Hij* ‘doorboord’, om *onze* ongerechtigheden *Hij* verbrijzeld (ook vs6b)
- vs5b *onze* straf op *Hem*
- Vs5c door *zijn* striemen genezing voor *ons*

Plaatsvervanging > *schuldoffer* (vs10)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:5 (a)

(3) Het kruislijden

Hier de kern van de ‘plaatsvervanging’: één *persoon* (!) sterft ten behoeve van ‘mijn volk’ (vs8b; vgl. Jh 11:50)

Hoe kunnen de volken ooit zoiets van Israël zeggen? In welke zin kan Israël plaatsvervangend de zonden c.q. de straf van de heidenen ‘gedragen’ hebben? Geheel vreemd aan het O.T. – integendeel, Israël heeft zélf het zoenoffer nodig (42:19)! Israël heeft juist vanwege zijn *zonden* in ballingschap moeten gaan

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:5 (b)

‘Doorboord/verbrijzeld’: radicaliteit van de dood van de Knecht (vgl. Ps 22:17; Zc 13:6 kruisiging)

N.B. niet ‘door’ maar ‘*om*’ (vanwege, met het oog op) Israëls schuld, d.w.z. *zijn* lijden was ter verzoening van *hun* overtredingen (vandaar vs7 lam, vs10 schuldoffer)

Lett. ‘de straf van onze vrede’, d.i. die tot *onze* vrede leidt

Zijn striemen genezing van *onze* zonde-‘ziekten’ (vs4; 1Pt 2:24)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:6

Vs6 vgl. 1Pt 2:25; zie ook Ps 119:176; Mt 9:36

De schapen hulpeloos, maar door eigen schuld (niet in de steek gelaten [vgl. Ez 34], maar afgedwaald)

‘Ieder eigen weg’: ook onderlinge samenhang verloren

Doch niet *zij* gestraft, maar *Hij*

Vgl. vs4 *Hij* nam de zonden (vrijwillig) op zich < > vs5 passief < > vs6 *God* legde de zonden op Hem (vs10) (Gl 1:4 < > Rm 8:32)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:7

De Knecht ondergaat het lijden geduldig & gewillig (vgl. 1Pt 2:23); metaforen:

- *lam* dat geslacht wordt (enorme OT/NT betekenis: vgl. Pesach [Ex 12:2], dagelijks brandoffer; NT kernteksten: Jh 1:29,35; Hd 8:32v; 1Ko 5:7; 1Pt 1:19v; Op 5:6; zie ook het contrast: 17:14 het zegevierende Lam)
- *schaap* dat geschoren wordt (niet offerkarakter, maar de gelatenheid van het dier)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:8a

(4) Het sterven van de Knecht: zeer lastig vers!!

(1) weggenomen *uit* verdrukking/oordeel (door de dood) OF *door* verdr./oordeel weggerukt uit het leven?

(2) ‘wie zal zijn generatie (tijdgenoten)/leeftijd/woonplaats/bestemming uitspreken? Want Hij werd…’

OF: ‘wie van zijn tijdgenoten bedacht (besefte, was bezorgd over het feit dat) Hij werd afgesneden uit het land van de levenden?’ Wie bekommerde zich om Hem?

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:8b

N.B. ‘mijn volk’: de profeet spreekt hier over & namens Israël (hoe zouden hier de Babyloniërs kunnen spreken zoals de rabbi’s menen!?)

Nogmaals de gedachte van de plaatsvervanging: *om* de wetsovertredingen van Israël kwam de ‘plaag’ (oordeel, doodstraf) op *Hem* (essentie van het zondoffer: de onschuldige ondergaat plaatsvervangend de straf voor de schuldige; vgl. vs12b)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:9

(5) De begrafenis van de Knecht

Van hogerhand besloten: zijn graf bij de ‘goddelozen’ = veroordeelde misdadigers (vgl. Js 14:19v; Jr 26:23)

In werkelijkheid: hij was ‘in zijn dood’ (graf) bij ‘de rijke’: vervuld in Mt 27:57-50 (Jozef van Arimathea)

Eerbetoon van Godswege: zijn onschuld, 1Pt 2:22 (vgl. heel vs22-25 parafrase van Js53!) < hij was níét slechts een veroordeelde misdadiger (dus geen massagraf)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:10a

Vs10a het *welgevallen* van God: niet om de Knecht als zodanig te kwellen, maar omwille van het volk

‘ziek’: vgl. vs3v; ook 52:14

‘zijn ziel’ = zijn hele persoon

Hebr. *asam*: ‘schuldoffer’: hier wordt de plaatsvervanging uitgedrukt in gewone offerterminologie (vgl. vs7 ‘lam’)

(6) De opstanding van de Knecht: eerste gevolg: ‘zaad’: uit zijn dood komen vele levenden voort (Jh 12:24)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:10b,11a

(2) ‘Lang leven’: leven van de opstanding > eeuwig

(3) ‘Voornemen’: zelfde grondwoord als ‘behaagde’: het was Gods *plan* om de Knecht te ‘verbrijzelen’ opdat daardoor Gods *plan* t.a.v. volk & wereld vervuld kan worden: samen één plan (raadsbesluit, ‘welbehagen’)

(4) ‘zien’: Septuaginta: ‘*licht* zien’ (na duister lijden)

(5) rechtvaardiging van velen: door de ‘kennis’ van de Knecht (vgl. 11:2; 50:4) > vele *tsaddiqim* (Dn 12:3)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:11b

‘De velen’: hier het ware Israël (vgl. Mt 20:28) (soms zijn de velen’ juist de goddelozen: bijv. Dn 9:27!)

‘… *want* hun ongerechtigheden zal Hij dragen’ (NT manier van ‘rechtvaardigen’, nl. door het offer!)

‘Dragen’ (*s-b-l*): typische offerterm! 2 betekenissen:

• opdraaien voor gevolgen vd eigen zonden (Lv 5:1 enz.)

• plaatsvervangend de straf voor anderen ondergaan (Hb 9:28; 1Pt 2:24): dragen = verzoenen, uitwissen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:12a

(7) Vs11v: de verheerlijking van de Knecht

Laatste gevolgen van de offerdood van de Knecht:

(6) ‘deel geven onder velen’, nl. de velen van vs11: Hij dezelfde heerlijkheid als zij (óf: zij worden Hem als deel gegeven?)

(7) heerschappij: de machtigen (= wereldheersers) Hem tot buit, óf Hij deelt met machtigen (= zijn volk) de buit

De ‘man van smarten’ nu de zegevierende Koning!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 53:12b

Nog eenmaal samenvatting van de grondslag van zijn koninklijke heerschappij (vgl. Lk 24:26):

(a) zijn ‘ziel’ (leven) (zélf) ‘uitgegoten’ in de dood (vgl. contrast met vs10a!)

(b) ‘onder de overtreders geteld’ (vgl. vs4b, 9a)

(c) zonden van ‘de velen’ ‘gedragen’ (vgl. vs11; nu *n-ç-’*)

(d) nieuw element: voor de ‘overtreders’ gebeden (Lk 23:34)

Einde 2e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018